

զըստեան Հրեշտակապետի րէյիզ Բաղէչցի Մարտիրոս վարդապետի որ հանգեաւ ի թուին ՌՃՁԳ» (1734):

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՍՐԿ. ԿԱՐԲԵՑԻ (Սարսուս գաւառ).— Մբ. ուխտաւորութեամբ ՌՃՀԴ (= 1725) թուին կ'այցելէ Ս. Յակոբի վանքը և «ի Ս. Յարութեան աշխարհամատրան տաճարի մէջն. ի յարեմտեան կողմն գերեզմանին Քրիստոսի» կ'ընդօրինակէ ժողովածու գիրք մը (էջմ. Յուց. Թ. 647), ուր զրած է կարևոր պատմական յիշատակարան մը, որուն՝ Երուսաղէմի վերաբերեալ մասը կը ղենեք հոս. «ելի յարեւելեան երկրէն ի յԱրարատու տանէն Հայոց. գիւղաքաղաքէն կարբու և բազում փափաքանօք եկի ի սուրբ և աստուածակոխ քաղաքս Երուսաղէմ ուխտի սուրբ գերեզմանին Աստուծոյն մերոյ և սրբոյ տմինօրհնեալ Աստուածածնի և սրբոյն Յակոբայ աբիւնաշաղախ գլխոյն . . . : Եւ եկեալ ի սուրբ տեղիս տնօրինականաց և յետ յարութեան զատկին և ես մնացի ի սուրբ Յակոբ իբրև միաբան և ծառայ»:

Յիշատակարանին նայելով՝ Մարտիրոս սրկ. Սաղմոսավանքի Առաջնորդ եւ Աստուածատուր կթղ. ին փոխանորդ կարբեցի Յովասափ վրդ. ին եղբօրորդին էր: Յետոյ կը պատմէ ցաւալի դէպք մը, որ տեղի ունեցած է Մարտիրոս սրկ. ի ճանապարհորդութեան ժամանակ. այն է՝ ուխտաւորներ տանող նաւին ընկղմիլը: Ըստ սովորութեան, Պոլսէն տարուէ տարի Երուսաղէմի նաւը ուխտաւորներ կը բերէր և այս անգամ նաւին մէջ եղած են 200 Հայ և 100 Յոյն ուխտաւորներ, շատ մը տաճիկ նաւավարներով: Նաւաբեկումէն միայն 2 հայ, 2 յոյն և 5 տաճիկ կ'ազատին, ինչպէս նաև ինքը Մարտիրոս սրկ.ը, վասն զի երբ նաւը խորիսխ կը ձգէ Իգմիրի առջև, Ստամպուլցի Երեմիա վրդ.ը զինքը Իգմիր կը հանէ, որպէսզի իմանայ թէ հոն ալ ուխտաւորներ կան թէ ոչ, եթէ կան զանոնք ալ բերէ նաւը. բայց Մարտիրոս սրկ. նաւահանգիստը վերագառնալով նաւը չէ գտած, հովը զայն քշած տարած էր և խորտակած. Մարտիրոսի զոյքերն ալ ընկղմած էին: Ուրիշ նաւով ինքը կը հասնի Երուսաղէմ, ուր կը մնայ իբր սարկաւազ և ծառայ և կը գրէ այս ժողովածուն. յիշատակարանիս բնագրին վերջին մասը աշխարհաբարի վերածուած ըլլալով նոյնութեամբ գրինք: (Սարսուս, 1888, էջ 30-31): 1725ի ծովամոյն եղող այս ուխտաւորները անոնք են որոնց համար